



*Audun Langørgen*

**Faktorer bak kommunale  
variasjoner i utgifter til  
sosialhjelp og barnevern**

Notater

## Innhold

1. Innledning og sammendrag .....	3
2. Variable, data og effekter på kommunal atferd.....	3
3. Modellspesifikasjon og estimeringsmetode .....	6
4. Forklaring av utgifter til sosialhjelp per innbygger .....	6
5. Dekomponering på sosialhjelp per klient og klienter per innbygger .....	8
6. Sosialhjelp til ulike grupper av innvandrere og virkninger av sosial segregering .....	9
7. Forklaring av utgifter til barnevern per innbygger.....	10
Referanser .....	11
Tabellvedlegg.....	12

## 1. Innledning og sammendrag<sup>1</sup>

Dette notatet dokumenterer resultater fra en analyse av kommunale variasjoner i driftsutgifter til sosialhjelp og barnevern. Analysen er utført på oppdrag av Inntektssystemutvalget, dvs «Utvalget som skal gjennomgå inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner og finansieringen av kommunesektoren». Spesifikasjon av modell er gjort etter utvalgets retningslinjer ved utvalgets sekretær. De uavhengige variablene i modellen kan grovt deles i tre grupper:

- Variable som beskriver kommunal økonomi: Kommunale frie inntekter og proSENTSATS for arbeidsgiveravgift.
- Variable som fanger opp ulike strukturelle forhold i kommunene: Folkemengden og gjennomsnittlig reisetid til kommunesenteret.
- Variable som beskriver ulike sosioøkonomiske forhold: Folkemengden i ulike aldersgrupper, antall innvandrere, arbeidsledige, skilte og separerte, mottakere av overgangsstønad, uførepensjonister, barn av enslige forsørgere, utskrivninger fra sykehus med alkoholrelaterte diagnoser, brutto flytting, gjennomsnittlig lønnsinntekt og gjennomsnittlig kvadratmeterpris på brukte selveierboliger.

Analyseresultatene viser at utgiftene til sosialhjelp per innbygger øker med andelen arbeidsledige, andelen skilte og separerte og andelen flykninger og fjernkulturelle innvandrere i en kommune. Arbeidsledig ungdom under 25 år har en særlig høy tilbøyelighet til å motta sosialhjelp. Sosial segregering og opphopning av utsatte grupper som arbeidsledige, skilte og innvandrere kan føre til at det blir relativt mange ressurskrevende klienter, og dermed høye utgifter til sosialhjelp. Utgiftene per klient øker også med prisnivået på boligmarkedet, og har sammenheng med at deler av sosialhjelpen går til dekning av boligutgifter. Videre tyder resultatene på at en høy andel mottakere av overgangsstønad og en høy andel uførepensjonister bidrar til å redusere utgiftene til sosialhjelp per innbygger. Vi fant ingen signifikante effekter av andelen enslige forsørgere og kommunale frie inntekter per innbygger.

De kommunale utgiftene til barnevern per innbygger øker med andelen skilte og separerte i en kommune. Alkoholmisbruk målt ved antall utskrivninger fra sykehus med alkoholrelaterte diagnoser bidrar også til økte barnevernsutgifter.

## 2. Variable, data og effekter på kommunal atferd

Tidligere analyser av sosialhjelpsutgifter i norske kommuner er gjort av Hanssen og Terum (1992), og Toresen (1993). Flaatten (1983) gir en studie av kommunale utgifter til barnevern. I dette notatet

---

<sup>1</sup> Takk til Rolf Aaberge, Lars-Erik Borge og Nils Martin Stølen for kommentarer til tidligere utkast.

bruger vi noen av de samme forklaringsvariablene som i de nevnte arbeider, men analysen er også utvidet med enkelte nye forklaringsvariable.

Analysen i dette notatet er basert på data for 1993. Den omfatter 434 kommuner, dvs alle norske kommuner unntatt de kommunene som inngikk i sammenslåingen med Fredrikstad 1. januar 1994. Disse kommunene er utelatt fordi sammenslåingen har ført til inkonsistenser i enkelte datakilder.

De to avhengige variablene i analysen er driftsutgifter i henholdsvis sosialhjelp og barnevern. Driftsutgifter er definert som summen av lønn i faste stillinger, annen lønn, sosiale utgifter, vedlikehold av bygninger og anlegg, andre driftsutgifter og overføringer til private.

Tabell 1 viser statistikk for kommunale utgifter til sosialhjelp og barnevern per innbygger, sosialhjelp per klient og sosialklienter per innbygger. Fredrikstadkommunene er holdt utenfor. Ved beregning av gjennomsnitt i tabellen veier hver kommune like mye, uavhengig av kommunens innbyggertall. Gjennomsnittlige sosialhjelpsutgifter per innbygger var på 493 kroner i 1993, mens utgifter per sosialhjelpstilfelle i gjennomsnitt var på 15 098 kroner. I de 434 kommunene var i gjennomsnitt 3,3 prosent av innbyggerne mottakere av sosialhjelp. Gjennomsnittlige barnevernsutgifter per innbygger var på 327 kroner.

Tabell 1. Kommunale utgifter til sosialhjelp og barnevern per innbygger, sosialhjelp per klient og sosialklienter per innbygger i 1993. Kronebeløp i 1000.\*

	Sum	Gj.snitt	Std.avvik	Min.	Maks.
Sosialhjelpsutg. per innbygger	214,099	0,493	0,290	0,009	1,927
Sosialhjelpsutg. per klient	6 552,750	15,098	6,711	1,846	44,375
Sosialklienter per innbygger	14,107	0,033	0,013	0,000	0,082
Barnevernsutg. per innbygger	142,312	0,327	0,197	0,005	1,298

Som mål på kommunenes økonomiske ressurser bruker vi frie inntekter, som består av skatteinntekter og rammetilskudd. For normale goder vil høyere inntekter føre til høyere etterspørsel, og vi forventer at utgiftene til sosialhjelp vil øke eller være uendret når inntektene øker. Satser for arbeidsgiveravgift er inkludert for å fange opp eventuelle inntekts- og substitusjonsvirkninger som følge av den regionale differensieringen. En økning i arbeidsgiveravgiften kan med uendrete inntekter føre til at kommunen vil redusere utgiftene i sektorer med høy inntektselastisitet og høy arbeidskraftintensitet. I så fall blir det rom for økte utgifter i sektorer med lav inntektselastisitet eller lav arbeidskraftintensitet.

\* Variablene er summert over alle kommuner (unntatt Fredrikstadkommunene) i tabellen. Ved å dividere summen på 434 kommer man fram til gjennomsnittet. Tabellen viser også variablenes standardavvik og minimums- og maksimumsverdier for kommunene.

Strukturelle forhold som kan påvirke kommunale utgifter er folkemengden og bosettingsmønsteret. Det kan tenkes å være knyttet sosiale problemer til sentralisering og urbanisering, slik at det i kommuner med høyt folketall er større behov for sosiale tjenester per innbygger. Spredtbygghet kan bidra til å øke kostnadene i enkelte sektorer. Dette er forsøkt fanget opp ved å beregne innbyggernes reisetid til kommunesenteret, ved et mål som kalles personminutter (se Kommunaldepartementet (1990)). Personminutter forventes ikke å ha noen sterk effekt på utgifter til sosialhjelp og barnevern.

Ved valg av sosioøkonomiske faktorer som kan påvirke sosialhjelpsutgiftene har vi søkt å avgrense sosiale grupper med antatt høy tilbøyelighet til å være klienter. Dette gjelder grupper som skilte og separerte, arbeidsledige og ulike grupper av innvandrere. Fjernkulturelle innvandrere er definert som innvandrere med bakgrunn fra land i Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika eller Tyrkia.

Kommuner med mange mottakere av overgangsstønad og uførepensjon kan få høye sosialhjelpsutgifter hvis mottakerne sper på inntekten med sosialhjelp. Men det kan også gi lavere utgifter dersom de statlige trygdeordningene fungerer som alternativer til sosialhjelp. Det er først og fremst personer i alderen 16-66 år som mottar sosialhjelp. Vi har derfor inkludert den samlede folkemengden i denne aldersgruppen som en forklaringsvariabel. En hypotese går ut på at det i kommuner med høy inn- og utflytting kan oppstå særskilte sosiale problemer. Vi har derfor inkludert brutto flytting (inn og ut av kommunen) for å teste denne hypotesen.

Vi har forsøkt å fange opp virkninger av alkoholmisbruk. Som en tilnærming antar vi at graden av misbruk kan måles ved antall utskrivninger fra sykehus med alkoholrelaterte diagnoser over perioden 1989-1993. Høyt misbruk kan både føre til at det blir flere klienter og høyere utgifter per klient. Høye boligpriser i en kommune kan bidra til høyere utgifter per klient, siden mye av sosialhjelpen går til å dekke boligutgifter. Vi måler prisnivået på boligmarkedet ved hjelp av gjennomsnittlig kvadratmeterpris på brukte selveierboliger i 1993. Kommuner med få omsatte selveierboliger er slått sammen fylkesvis for at ikke tilfeldige standard- og kvalitetsforskjeller på de omsatte boligene skal slå for sterkt ut på prisindikatoren. Høye boligpriser kan også innebære at kommunen har relativt mange innbyggere med god privat økonomi, noe som kan bidra til lavere sosialhjelpsutgifter. Vi har forsøkt å kontrollere for denne effekten ved å inkludere pensjonsgivende lønnsinntekt per lønnsinntaker som en forklaringsvariabel.

Mange av de sosioøkonomiske faktorer nevnt ovenfor kan også være relevante når vi skal forklare variasjoner i kommunale barnevernsutgifter. Enkelte variable som antall innvandrere og boligpriser er holdt utenfor i modellen for barnevern. I stedet for folkemengden i alderen 16-66 år tar vi med folkemengden i alderen 0-15 år. I stedet for mottakere av overgangsstønad ser vi på antall barn i

alderen 0-15 år med enslig forsørger. Arbeidsledige under 25 år og arbeidsledige 25-59 år er slått sammen til en gruppe.

Sum og gjennomsnitt for forklaringsvariable i analysen er gjengitt i tabell 6 i tabellvedlegget.

### **3. Modellspesifikasjon og estimeringsmetode**

Vi har valgt å modellere utgifter per innbygger. Dette er en mye brukt formulering i analyser av kommunale utgifter. De fleste forklaringsvariablene blir også målt per innbygger.

Kvadratmeterpriser på boliger blir målt i 1 000 kroner. Satsen for arbeidsgiveravgiften blir målt i prosent. Pensjonsgivende lønnsinntekt blir målt per lønsmottaker. Den inverse av folkemengden er inkludert for å fange opp virkninger av sentralitet og urbanitet som ikke fanges opp av andre variable i modellen. Alle kronebeløp er målt i 1 000 kroner. Alt i alt vil dette gi en modell med parametre som er forholdsvis enkle å tolke.

Den lineære regresjonsmodellen blir estimert ved hjelp av minste kvadraters metode.

### **4. Forklaring av utgifter til sosialhjelp per innbygger**

Estimeringsresultater for sosialhjelpsutgifter per innbygger er rapportert i tabell 2. Koeffisienten for fjernkulturelle utenlandske statsborgere i relasjon (1) kan tolkes på følgende måte: Når antall fjernkulturelle utenlandske statsborgere øker med én person, vil driftsutgiftene til sosialhjelp øke med 12 050 kroner. Effekten er klart signifikant, med en t-verdi på 7,20. Videre fant vi en signifikant positiv effekt av antall skilte og separerte i alderen 16-59 år. Vi testet også effekten av antall skilsmisser i perioden 1989-1993 og antall enslige forsørgere, men fant ingen signifikant effekt av disse variablene. Når gruppen av skilte og separerte i alderen 16-59 år øker med én person, vil driftsutgiftene til sosialhjelp øke med 10 700 kroner ifølge relasjon (1).

Gruppen av arbeidsledige ble splittet på personer under 25 år og personer 25-59 år. Vi forventer at en arbeidsledig ungdom vil medføre større sosialutgifter enn en arbeidsledig voksen, fordi færre av de ungdomsledige har rett til dagpenger. Ifølge relasjon (1) vil en økning i ungdomsledigheten med én person føre til økte sosialhjelpsutgifter med 21 750 kroner, mens én ekstra arbeidsledig i alderen 25-59 år bare øker utgiftene med 6 090 kroner. De estimerte effektene av andel mottakere av overgangsstønad, andel uførepensjonister og andel av befolkningen i alderen 16-66 år er ikke statistisk signifikante og blir derfor ikke kommentert.

Koeffisientestimatet for brutto flytting per innbygger er negativt. Dette motsier hypotesen om at økt flytting gir økte sosialhjelpsutgifter. En forklaring er at sosialhjelps klienter kan velge å flytte fordi de får bedre muligheter til å forsørge seg uten sosialhjelp i tilflyttingskommunen. Geografisk mobilitet

bidrar til å løse sosiale problemer. Dessuten kan tyngre sosialhjelpsklienter ha en forholdsvis høy tilbøyelighet til å flytte til noen få store byer, som Oslo, Bergen og Trondheim. Kommuner med høy brutto flytting kan derfor bli sittende igjen med klienter som er relativt mindre ressurskrevende.

Som ventet fant vi ingen signifikant effekt av personminutter per innbygger. Estimaten for koeffisientene for invers folkemengde og utskrivninger med alkoholrelaterte diagnoser var heller ikke signifikante. For gjennomsnittlig kvadratmeterpris på brukte selveierboliger fant vi en signifikant positiv effekt. Når gjennomsnittlig kvadratmeterpris øker med 1 000 kroner vil sosialhjelpsutgiftene øke med om lag 50 kroner per innbygger ifølge modell (1). Vi fant ingen signifikant effekt av pensjonsgivende lønnsinntekt per lønnsinntaker. Men denne variabelen er trolig lite egnet som indikator på fattigdomsproblemer, siden gjennomsnittsinntekten kan bli høy selv i kommuner med mange fattige dersom inntektsfordelingen er tilstrekkelig skjev.

Estimatet på effekten av kommunale frie inntekter var ikke signifikant forskjellig fra null.

Sosialhjelpsutgiftene er med andre ord uelastiske med hensyn på inntekt. Den estimerte effekten av proSENTSatsen for arbeidsgiveravgiften er signifikant positiv. Når avgiften øker med ett prosentpoeng øker utgiftene til sosialhjelp med om lag 10 kroner per innbygger. Dette kan være en substitusjonseffekt siden sosialhjelpstjenester har lav arbeidskraftintensitet (størsteparten av utgiftene er overføringer til private). Det synes imidlertid lite plausibelt at sosialhjelpsutgiftene skal være skjermet mot endringer i kommunale inntekter men ikke mot endringer i arbeidsgiveravgiften. Dette funnet kan derfor skyldes effekten av uobserverte variable knyttet f.eks til sentralitet.

Relasjon (2) - (5) i tabell 2 er forenklete versjoner av relasjon (1). I relasjon (2) - (4) kutter vi ut noen litt «tvilsomme» effekter for å se hvordan dette påvirker de øvrige estimatene i modellen. Når arbeidsgiveravgiften utelates blir effekten av mottakere av overgangsstønad noe sterkere, men ellers endres estimatene forholdsvis lite. Når vi også utelater brutto flytting og andelen av befolkningen i alderen 16-66 år, samt noen variable uten signifikante koeffisientestimer, kommer vi fram til relasjon (5). Her fant vi at effekten av den inverse av folkemengden var signifikant negativ. Det betyr at sosialhjelpsutgiftene per innbygger øker med økende folkemengde. Her fant vi også en signifikant negativ effekt av andel mottakere av overgangsstønad, og en negativ effekt av andel uførepensjonister som var knapt signifikant. Dette kan tyde på at de statlige trygdeordningene er alternativer til sosialhjelp. Når trygdekontoret har liberal innvilgningspraksis for uførepensjon kan kommunen få relativt lave utgifter til sosialhjelp. Ved tildeling av overgangsstønad er det derimot lite rom for tolkning av regelverket. Mange mottakere av overgangsstønad vil tilhøre gruppen av skilte og separerte, og noen vil også være arbeidsledige. Den negative effekten av overgangsstønad kan tolkes som at mottakerne i gjennomsnitt har lavere behov for sosialhjelp enn andre grupper av skilte, separerte og arbeidsledige.

I relasjon (6) har vi tatt med en dummyvariabel for å teste om kommunene i Troms og Finnmark skiller seg fra landets øvrige kommuner med hensyn til sosialhjelpsutgifter. Vi har også tatt med en dummyvariabel for de kommunene som får storbytillegg i inntektssystemet. Kommuner med storbytillegg er Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Drammen, Skien, Kristiansand og Tromsø. Fredrikstad får også storbytillegg, men er som tidligere nevnt holdt utenfor i analysen. Estimatet for koeffisienten for dummyvariabelen for Troms og Finnmark er signifikant negativt. Relasjon (6) anslår at sosialhjelpsutgiftene i disse kommunene gjennomsnittlig er om lag 150 kroner lavere per innbygger enn ellers i landet. Storbykommunene ligger derimot gjennomsnittlig 180 kr høyere per innbygger enn andre kommuner, og dette estimatet er signifikant større en null. I relasjon (7) har vi tatt med dummyvariable for hver av de fire største storbyene i stedet for dummyen for storbyer. Dummyvariabelen for Oslo slår ut med sterkest effekt, men på et 5 prosents nivå er det ingen av de fire byene som har signifikant høyere sosialhjelpsutgifter per innbygger enn andre kommuner.

I relasjon (6) og (7) var effektene av andel mottakere av overgangsstønad og uførepensjon igjen blitt ikke-signifikante. Dette resultatet kan ha sammenheng med at kommunene i Troms og Finnmark har relativt mange mottakere av overgangsstønad og uførepensjonister.

## **5. Dekomponering på sosialhjelp per klient og klienter per innbygger**

Sosialhjelp per innbygger kan dekomponeres etter følgende formel:

$$\text{Sosialhjelp per innbygger} = \text{Sosialhjelp per klient} * \text{Klienter per innbygger}$$

Tabell 3 inneholder regresjonslikninger for sosialhjelp per klient og klienter per innbygger. Høyresiden i likningene er identiske med henholdsvis relasjon (1) og (5) i tabell 2.

Vi fant at andelen av befolkningen som er sosialklienter øker med befolkningsandelene til både fjernkulturelle utenlandske statsborgere, skilte og separerte, registrerte arbeidsledige, mottakere av overgangsstønad og uførepensjonister. Sannsynligheten for at en ungdomsledig skal være klient er særlig høy. Denne effekten kan imidlertid være noe overvurdert på grunn av underregistrering av ungdomsledige ved arbeidskontorene.

Vi fant at gjennomsnittsutgiftene per klient i særlig grad trekkes opp av befolkningsandelen til skilte og separerte. Utgiftene per klient avtar med økende befolkningsandeler for mottakere av overgangsstønad og uførepensjonister. Høyere boligpriser bidrar til høyere utgifter per klient, men færre klienter per innbygger.



## 6. Sosialhjelp til ulike grupper av innvandrere og virkninger av sosial segregering

Resultatene over viser at antall utenlandske statsborgere med fjernkulturell bakgrunn påvirker kommunale driftsutgifter til sosialhjelp, først og fremst fordi disse innvandrerne har en relativt høy tilbøyelighet til å motta sosialhjelp. Det er grunn til å tro at også andre grupper av innvandrere kan ha høy hyppighet av sosialhjelpstilfeller. Kommunene mottar et eget integreringstilskudd for hver flyktning som er bosatt i løpet av de fem siste år (se Kommunal- og arbeidsdepartementet (1995)). I analysen nedenfor har vi valgt å skille ut disse flyktningene som en egen gruppe fordi kommunenes kostnader til integrering er forutsatt dekket av integreringstilskuddet, slik at det ikke er behov for noen kompensasjon gjennom inntektssystemet. Av øvrige innvandrere har vi skilt ut to grupper med antatt høy sosialhjelpshyppighet:

- Innvandrere med fjernkulturell bakgrunn som ikke utløser integreringstilskudd (dvs at de ikke har flyktningestatus eller at de har vært mer enn fem år i Norge)
- Flyktninger med nærkulturell bakgrunn som ikke utløser integreringstilskudd (dvs at de har vært mer enn fem år i Norge)

Innvandringsstatistikken er basert på kopling av flere personregistre. Det tas forbehold om datakvaliteten siden denne statistikken er i en startfase.

Relasjon (8) i tabell 4 tilsvarende relasjon (5) i tabell 2 bortsett fra at vi har brukt den mer detaljerte inndelingen av innvandrere. Vi fant at bosetting av en ekstra flyktning i gjennomsnitt fører til en signifikant økning i sosialhjelpsutgiftene på om lag 10 000 kroner, mens øvrige innvandrere med fjernkulturell bakgrunn i gjennomsnitt krever om lag 6 000 kroner for en økning på én person. Den siste effekten er knapt signifikant. Noe overraskende fant vi at nærkulturelle flyktninger bosatt før 1989 har en signifikant negativ effekt på sosialhjelpsutgiftene.

Sosial segregering kan føre til en opphopning av sosiale problemer i visse kommuner. En hypotese går ut på at slik opphopning av problemer virker utgiftsdrivende på sosialhjelpen fordi det gir høy hyppighet av tyngre sosialhjelpsbrukere. For å fange opp slike opphopningseffekter har vi laget to forskjellige opphopningsindekser:

1. Opphopning av skilte/separerte og arbeidsledige. Denne indeksen er lik produktet av befolkningsandelene for skilte og separerte i alderen 16-59 år med registrerte arbeidsledige under 60 år, normert i forhold til gjennomsnittstørrelser for alle kommuner.
2. Opphopning av skilte/separerte, arbeidsledige og flyktninger bosatt 1989-93/fjernkulturelle innvandrere. Denne indeksen er lik produktet av befolkningsandelene for skilte og separerte i alderen 16-59 år og registrerte arbeidsledige under 60 år og summen av flyktninger bosatt 1989-93

og øvrige fjernkulturelle innvandrere, normert i forhold til gjennomsnittstørrelser for alle kommuner.

Relasjon (9) i tabell 4 viser at den første opphopningseffekten var positiv med en t-verdi på 2,08. I relasjon (10) ser vi at også den andre opphopningseffekten var positiv med en t-verdi på 4,49. Dette gir klare indikasjoner på at sosial segregering og geografisk konsentrasjon av «problemgrupper» har en selvstendig effekt på sosialhjelpsutgiftene.

I relasjon (11) og (12) har vi forsøkt å teste i hvilken grad opphopningseffekter kan forklare de høye sosialhjelpsutgiftene per innbygger i enkelte storbyer. Når vi inkluderte den andre opphopningsindeksen fant vi at estimatet på koeffisienten for dummyvariabelen for storbyer ikke lenger var signifikant større enn null på et 5 prosents nivå.

## **7. Forklaring av utgifter til barnevern per innbygger**

Estimeringsresultater for barnevernsutgifter per innbygger er rapportert i tabell 5. Vi fant ingen signifikant effekt av befolkningsandelen til registrerte arbeidsledige under 60 år. Estimater på koeffisienter for andel barn 0-15 år med enslig forsørger, brutto flytting per innbygger, invers folkemengde, personminutter per innbygger, pensjonsgivende lønnsinntekt per lønnsinntaker og sats for arbeidsgiveravgift var heller ikke signifikante. Alle disse variablene er derfor utelatt i relasjon (2) i tabell 5.

Ifølge relasjon (2) vil en økning på én person i gruppen skilte og separerte i alderen 16-59 år føre til økte utgifter til barnevern på om lag 5 800 kroner, mens for hver utskrivning med alkoholrelatert diagnose i perioden 1989-1993 øker utgiftene med om lag 6 400 kroner. Et barn til i alderen 0-15 år vil i gjennomsnitt føre til økte barnevernsutgifter på 630 kroner. Når kommunale frie inntekter øker med 1000 kroner vil utgiftene til barnevern øke med 2 kroner. De to siste effektene er ikke signifikant større enn null. Andel barn i befolkningen og frie inntekter per innbygger er derfor utelatt i relasjon (3).

## Referanser

Flaatten, E. (1983): *Barnevernsklinter og sosial bakgrunn*, Rapporter 83/14, Statistisk sentralbyrå.

Hanssen, J.I. og L.I. Terum (1992): *Samfunnsendring og sosialhjelpsvekst*, INAS-rapport 92/27.

Kommunaldepartementet (1990): *Personminutter - nytt mål på befolkningens geografiske fordeling*.

Kommunaldepartementet (1992): *Inntektssystemet 1993 for kommuner og fylkeskommuner*.

Kommunal- og arbeidsdepartementet (1995): *Kommunenes utgifter i 1994 til bosetting og integrering av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag*.

Toresen, J. (1993): *Økonomisk sosialhjelp - kommunalt utgiftsbehov*, Notat 93:119, Norsk institutt for by- og regionsforskning.

## Tabellvedlegg

Tabell 2. Forklaring av variasjoner i kommunale driftsutgifter til sosialhjelp per innbygger (Minste kvadraters metode, t-verdier i parentes, antall observasjoner = 434)

Modell	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Konstantledd	-0,01 (0,04)	0,35 (1,27)	0,55 (2,04)	-0,06 (0,50)	-0,22 (2,79)	-0,23 (2,75)	-0,24 (2,86)
Fjernkulturelle utenlandske statsborgere per innbygger	12,05 (7,20)	12,26 (7,28)	11,24 (6,74)	10,39 (6,33)	10,08 (6,21)	9,73 (5,95)	9,51 (5,63)
Skilte og separerte 16-59 år per innbygger	10,70 (8,73)	11,33 (9,33)	10,73 (8,87)	9,90 (8,45)	9,86 (9,52)	9,49 (9,33)	9,67 (9,43)
Registrerte arbeidsledige under 25 år per innbygger	21,75 (3,22)	21,34 (3,13)	21,07 (3,06)	17,77 (2,61)	20,13 (3,01)	19,01 (2,90)	19,78 (3,00)
Registrerte arbeidsledige 25-59 år per innbygger	6,09 (2,61)	6,70 (2,87)	7,18 (3,05)	7,15 (3,02)	6,49 (2,76)	5,72 (2,48)	5,50 (2,36)
Mottakere av overgangsstønnad per innbygger	-2,34 (0,64)	-5,86 (1,71)	-5,99 (1,73)	-7,26 (2,10)	-7,72 (2,32)	-2,98 (0,85)	-2,60 (0,74)
Uførepensjonister per innbygger	-0,95 (1,24)	-1,31 (1,73)	-1,31 (1,71)	-1,26 (1,64)	-1,29 (1,84)	-0,48 (0,66)	-0,54 (0,75)
Andel av befolkningen i alderen 16-66 år	-0,42 (0,85)	-0,82 (1,74)	-1,17 (2,54)				
Brutto flytting per innbygger	-1,11 (2,81)	-1,20 (3,02)					
Invers folkemengde	-38,10 (0,97)	-30,93 (0,78)	-47,66 (1,21)	-37,31 (0,95)	-71,52 (2,71)	-60,97 (2,34)	-61,62 (2,35)
Personminutter per innbygger	-0,00 (0,19)	-0,00 (0,58)	-0,00 (0,72)	-0,00 (0,57)			
Utskrivninger med alkoholrelaterte diagnoser per innbygger	4,24 (1,32)	3,03 (0,95)	3,29 (1,02)	4,07 (1,26)			
Gjennomsnittlig kvadratmeterpris på brukte selveierboliger	0,05 (2,29)	0,06 (2,96)	0,06 (3,06)	0,06 (3,07)	0,06 (2,94)	0,04 (2,28)	0,05 (2,34)
Pensjonsgivende lønnsinntekt per lønnsinntaker	-0,00 (0,66)	-0,00 (0,17)	-0,00 (0,48)	-0,00 (1,16)			
Kommunale frie inntekter per innbygger	-0,00 (0,02)	-0,00 (1,12)	-0,00 (1,51)	-0,00 (1,54)			
Prosentats for arbeidsgiveravgift	0,01 (2,74)						
Dummy for kommuner i Troms og Finnmark						-0,15 (3,95)	-0,14 (3,90)
Dummy for kommuner med storbytillegg						0,18 (2,46)	
Dummy for Oslo							0,39 (1,88)
Dummy for Bergen							0,16 (0,87)
Dummy for Trondheim							-0,08 (0,43)
Dummy for Stavanger							0,21 (1,11)
<b>Andel forklart varians (R<sup>2</sup>)</b>	<b>0,60</b>	<b>0,60</b>	<b>0,59</b>	<b>0,58</b>	<b>0,58</b>	<b>0,60</b>	<b>0,60</b>

Tabell 3. Forklaring av variasjoner i sosialhjelpsutgifter per klient og klienter per innbygger (Minste kvadraters metode, t-verdier i parentes, antall observasjoner = 434)

Venstresidevariabel	Sosialhjelpsutgifter per klient		Klienter per innbygger	
	(1)	(5)	(1)	(5)
Konstantledd	4,25 (0,50)	8,06 (3,53)	0,01 (0,47)	0,004 (1,30)
Fjernkulturelle utenlandske statsborgere per innbygger	117,69 (2,48)	78,25 (1,71)	0,41 (5,95)	0,46 (6,90)
Skilte og separerte 16-59 år per innbygger	105,78 (3,04)	132,60 (4,54)	0,39 (7,76)	0,32 (7,60)
Registrerte arbeidsledige under 25 år	162,87 (0,84)	214,47 (1,14)	0,85 (3,09)	0,71 (2,60)
Registrerte arbeidsledige 25-59 år per innbygger	21,92 (0,33)	34,13 (0,51)	0,35 (3,71)	0,33 (3,49)
Mottakere av overgangsstønad per innbygger	-260,22 (2,51)	-415,16 (4,42)	0,43 (2,90)	0,59 (4,35)
Uførepensjonister per innbygger	-32,73 (1,51)	-63,59 (3,20)	0,04 (1,36)	0,10 (3,43)
Andel av befolkningen i alderen 16-66 år	2,28 (0,16)		0,00 (0,03)	
Brutto flytting per innbygger	-24,34 (2,16)		0,02 (1,07)	
Invers folkemengde	-1484,68 (1,33)	-3772,40 (5,07)	-4,26 (2,65)	1,10 (1,02)
Personminutter per innbygger	0,00 (0,17)		-0,00 (1,56)	
Utskrivninger med alkoholrelaterte diagnoser per innbygger	105,70 (1,16)		0,09 (0,70)	
Gjennomsnittlig kvadratmeterpris på brukte selveierboliger	1,68 (2,87)	2,34 (4,33)	-0,002 (1,91)	-0,003 (3,31)
Pensjonsgivende lønnsinntekt per lønnsinntaker	0,02 (0,99)		-0,0001 (2,55)	
Kommunale frie inntekter per innbygger	-0,11 (1,23)		0,0004 (3,30)	
Prosentats for arbeidsgiveravgift	0,26 (2,44)		-0,00 (0,23)	
<b>Andel forklart varians (R<sup>2</sup>)</b>	<b>0,40</b>	<b>0,37</b>	<b>0,65</b>	<b>0,63</b>

Tabell 4. Forklaring av variasjoner i kommunale driftsutgifter til sosialhjelp per innbygger (Minste kvadraters metode, t-verdier i parentes, antall observasjoner = 434)

Modell	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
Konstantledd	-0,23 (2,79)	-0,07 (0,61)	-0,09 (1,00)	-0,12 (1,44)	-0,13 (1,47)
Flyktninger bosatt 1989-1993 per innbygger	10,07 (3,85)	10,44 (3,41)	2,34 (0,76)	4,94 (1,58)	4,81 (1,51)
Andre innvandrere med fjernkulturell bakgrunn per innbygger	6,05 (1,81)	5,45 (1,63)	-8,65 (1,87)	-8,69 (1,91)	-8,98 (1,96)
Nærkulturelle flyktninger bosatt før 1989 per innbygger	-7,17 (3,08)	-7,26 (3,13)	-5,53 (2,40)	-5,84 (2,58)	-5,72 (2,52)
Skilte og separerte 16-59 år per innbygger	10,09 (9,58)	5,56 (2,30)	8,49 (7,79)	8,44 (7,81)	8,53 (7,78)
Registrerte arbeidsledige under 25 år per innbygger	17,76 (2,64)	9,84 (1,28)	15,91 (2,41)	14,91 (2,30)	15,74 (2,42)
Registrerte arbeidsledige 25-59 år per innbygger	7,50 (3,12)	0,11 (1,33)	5,22 (2,17)	5,09 (2,16)	4,85 (2,05)
Mottakere av overgangsstønad per innbygger	-8,14 (2,41)	-8,30 (2,46)	-7,34 (2,22)	-2,63 (0,75)	-2,24 (0,64)
Uførepensjonister per innbygger	-1,38 (1,93)	-1,28 (1,79)	-1,56 (2,22)	-0,81 (1,12)	-0,87 (1,21)
Invers folkemengde	-78,38 (2,94)	-82,71 (3,10)	-87,12 (3,33)	-73,51 (2,83)	-73,92 (2,85)
Gjennomsnittlig kvadratmeterpris på brukte selveierboliger	0,06 (3,26)	0,06 (3,24)	0,06 (3,03)	0,05 (2,61)	0,05 (2,60)
Opphopningsindeks 1		0,18 (2,08)			
Opphopningsindeks 2			0,06 (4,49)	0,05 (3,74)	0,05 (3,69)
Dummy for kommuner i Troms og Finnmark				-0,14 (3,94)	-0,14 (3,94)
Dummy for kommuner med storbytillegg				0,15 (1,89)	
Dummy for Oslo					0,35 (1,64)
Dummy for Bergen					0,16 (0,85)
Dummy for Trondheim					-0,17 (0,89)
Dummy for Stavanger					0,23 (1,20)
<b>Andel forklart varians (R<sup>2</sup>)</b>	<b>0,57</b>	<b>0,58</b>	<b>0,59</b>	<b>0,61</b>	<b>0,61</b>

Tabell 5. Forklaring av variasjoner i kommunale driftsutgifter til barnevern per innbygger (Minste kvadraters metode, t-verdier i parentes, antall observasjoner = 434)

Modell	(1)	(2)	(3)
Konstantledd	-0,06 (0,42)	-0,10 (0,99)	0,10 (3,68)
Skilte og separerte 16-59 år per innbygger	6,97 (5,12)	5,77 (8,31)	5,21 (8,21)
Registrerte arbeidsledige under 60 år per innbygger	-0,41 (0,31)		
Andel barn 0-15 år med enslig forsørger	-0,39 (0,98)		
Andel av befolkningen i alderen 0-15 år	0,61 (1,43)	0,63 (1,72)	
Brutto flytting per innbygger	0,09 (0,25)		
Invers folke­mengde	-21,50 (0,58)		
Personminutter per innbygger	0,00 (0,85)		
Utskrivninger med alkoholrelaterte diagnoser per innbygger	6,96 (2,24)	6,37 (2,15)	6,61 (2,24)
Pensjonsgivende lønnsinntekt per lønns­mottaker	-0,00 (0,56)		
Kommunale frie inntekter per innbygger	0,003 (1,09)	0,002 (1,41)	
Prosent­sats for arbeidsgiveravgift	-0,00 (0,02)		
<b>Andel forklart varians (R<sup>2</sup>)</b>	<b>0,18</b>	<b>0,17</b>	<b>0,16</b>

Tabell 6. Sum og gjennomsnitt for forklaringsvariable. Kronebeløp i 1000.\*

	Sum	Gjennomsnitt
Fjernkulturelle utenlandske statsborgere per innbygger	2,562	0,006
Flyktninger bosatt 1989-93 per innbygger	1,436	0,003
Andre innvandrere med fjernkulturell bakgrunn per innbygger	1,373	0,003
Nærkulturelle flyktninger bosatt før 1989 per innbygger	0,703	0,002
Skilte og separerte 16-59 år per innbygger	17,301	0,040
Registrerte arbeidsledige under 25 år per innbygger	2,868	0,007
Registrerte arbeidsledige 25-59 år per innbygger	7,283	0,017
Mottakere av overgangsstønad per innbygger	3,865	0,009
Uførepensjonister per innbygger	24,666	0,057
Alkoholrelaterte utskrivninger per innbygger	1,485	0,003
Gjennomsnittlig kvadratmeterpris på brukte selveierboliger	1 463,170	3,371
Bruttoflytting per innbygger	36,147	0,083
Personminutter per innbygger	6 070,330	13,987
Pensjonsgivende lønnsinntekt per lønnsinntaker	54 864,430	126,416
Invers folkemengde	0,148	0,000
Frie inntekter per innbygger	7 957,530	18,335
Prosentats for arbeidsgiveravgift	4 523,200	10,422
Folkemenden 16-59 år per innbygger	273,793	0,631
Folkemengden 0-15 år per innbygger	90,936	0,300
Andel barn 0-15 år med enslig forsørger	60,235	0,139
Opphopningsindeks 1	452,575	1,043
Opphopningsindeks 2	509,347	1,174

\* Forklaringsvariablene i analysen er summert over alle kommuner (unntatt Fredrikstadkommunene) i tabellen. Ved å dividere summen på 434 kommer man fram til gjennomsnittet. For variable som er målt per innbygger har summen for alle kommuner ikke en selvstendig tolkning, men er tatt med fordi den kan brukes til å beregne kostnadsvekter til inntektssystemet.



## Utkommet i serien Notater fra Forskningsavdelingen

- 94/11 *E. Holmøy og B. Strøm (1994)*: Virkningsberegninger på MGS-5, 1991-versjonen.
- 94/12 *K.Ø. Sørensen (1994)*: En databank med fylkesfordelte nasjonalregnskapstall.
- 94/13 *B. Holtsmark (1994)*: Tjenesteytende virksomhet i Norge. Revidert versjon, august 1994.
- 94/15 *T. Eika, S.I. Hove og L. Haakonsen (1994)*: KVARTS i praksis. Macro-systemer og rutiner.
- 94/17 *E. Bowitz og I. Holm (1995)*: Nye relasjoner i MODAG, januar 1994. Teknisk dokumentasjon.
- 94/18 *Y. Vogt (1995)*: Innføring i FAME.
- 94/22 *M.W. Arneberg (1995)*: LOTTE-TRYGD. Teknisk dokumentasjon.
- 95/5 *D. Fredriksen (1995)*: MOSART Teknisk dokumentasjon.
- 95/7 *K. Olsen (1995)*: Nytt- og kostnads-virkninger av en norsk oppfyllelse av nasjonale utslippsmålingsetninger.
- 95/15 *T. Karlsen (1995)*: Opptimal karbonbeskatning og virkningen på norsk petroleumformue.
- 95/17 *Å. Cappelen, T. Skjerpen og J. Aasness (1995)*: Konsumetterspørsel, tjeneste-produksjon og sysselsetting. En mikro til makroanalyse.
- 95/24 *H.T. Mysen (1995)*: Nordisk energi-markedsmodell. Dokumentasjon av delmodell for energietterspørsel i industrien.
- 95/26 *I. Aslaksen, T. Fagerli og H.A. Gravningsmyhr (1995)*: Produksjon og konsum i husholdningene.
- 95/29 *B.E. Naug (1995)*: Eksport- og import-likninger i KVARTS.
- 95/31 *B.E. Naug (1995)*: Etterspørsel etter arbeidskraft — en litteraturoversikt.
- 95/35 *T.J. Klette (1995)*: Vekst og produktivitet i norsk industri. Hovedrapport fra et NFR-prosjekt.
- 95/40 *L. Lerskau (1995)*: Oversikt over konjunkturindikatorer i databasen NORMAP og FAME.
- 95/46 *B.E. Naug (1995)*: Estimering av eksport-relasjoner på disaggregerte kvartalsdata.
- 95/47 *K. Moum (1995)*: Beregning av brutto-produksjon og eierinntekt i boligsektoren i nasjonalregnskapet - noen metodiske synspunkter.
- 95/52 *T. Kornstad (1995)*: Simulering av konsum og arbeidstilbud i et livsløpsperspektiv.
- 95/56 *A. Langørgen (1995)*: Faktorer bak kommunale variasjoner i utgifter til sosialhjelp og barnevern.

Statistisk sentralbyrå

*Oslo*  
Postboks 8131 Dep.  
0033 Oslo

Telefon: 22 86 45 00  
Telefaks: 22 86 49 73

*Kongsvinger*  
Postboks 1260  
2201 Kongsvinger

Telefon: 62 88 50 00  
Telefaks: 62 88 50 30

ISSN 0806-3745



**Statistisk sentralbyrå**  
Statistics Norway